

MENTORLIK TIZIMI ASOSIDA YOSH PEDAGOGLARNI QO'LLAB-QUVVATLASH STRATEGIYALARI

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti magistranti

Bobonazarova Durdona Shuhratovna

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim tizimida yosh pedagoglarni kasbiy jihatdan shakllantirishda mentorlik tizimining o'rni, uning samaradorligini oshirish yo'llari hamda amaliyotda qo'llaniladigan strategiyalar tahlil qilinadi. Shuningdek, mentorlikning yosh o'qituvchilarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish, motivatsiyani kuchaytirish va pedagogik mahoratni oshirishdagi ahamiyati yoritilgan.

Kalit so'zlar: mentorlik, yosh pedagog, kasbiy rivojlanish, tajriba almashish, strategiya, ta'lim tizimi.

Abstract: This article analyzes the role of the mentoring system in the professional formation of young pedagogues in the educational system, ways to increase its effectiveness, and strategies used in practice. Also, the importance of mentoring in developing professional competences in young teachers, strengthening motivation and improving pedagogical skills is highlighted.

Key words: mentoring, young pedagogue, professional development, exchange of experience, strategy, educational system.

Аннотация: В статье анализируется роль системы наставничества в профессиональном становлении молодых педагогов системы образования, пути повышения ее эффективности и стратегии, используемые на практике. Также подчеркивается значение наставничества в развитии профессиональных компетенций у молодых учителей, усилении мотивации и совершенствовании педагогического мастерства.

Ключевые слова: наставничество, молодой педагог, профессиональное развитие, обмен опытом

Kirish qismi

Bugungi globallashuv va raqobat kuchaygan davrda ta'lim sifati bevosita o'qituvchi salohiyatiga bog'liq. Ayniqsa, yangi ish boshlagan yosh pedagoglarning kasbiy shakllanishi ularning keyingi faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtayi nazardan, mentorlik tizimi — yosh pedagoglarni tajribali ustozlar rahbarligida qo'llab-quvvatlash, yo'l-yo'riq ko'rsatish va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning samarali shakli hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi"da ham o'qituvchilar malakasini oshirish, ularning faoliyatini qo'llab-quvvatlash va innovatsion metodlardan foydalanish zarurligi alohida ta'kidlangan. Bu esa ta'limda mentorlik tizimini keng joriy etishni talab etadi.

Asosiy qism

1. Mentorlik tizimining mohiyati va ahamiyati

"Mentorlik" atamasi qadimgi yunon adabiyotiga borib taqaladi. "Mentor" so'zi ilk bor Gomerining "Odisseya" asarida uchraydi. Unda Mentor — Odisseyning donishmand do'sti, uning o'g'li Telemakni tarbiyalash va hayotda yo'l ko'rsatish vazifasini bajaruvchi shaxs sifatida tasvirlanadi. Shu asosda mentorlik deganda yosh, tajribasiz insonni hayotiy va kasbiy jihatdan yo'naltiruvchi, unga ustozlik qiluvchi tajribali shaxs tushuniladi. Bugungi kunda ta'lim tizimida mentorlik — bu tajribali pedagog (mentor) tomonidan yosh o'qituvchini kasbiy, shaxsiy va psixologik jihatdan rivojlantirish, unga yordam berish va yo'l-yo'riq ko'rsatish jarayoni sifatida talqin etiladi. Mentorlik — bu tajribali pedagog (mentor) tomonidan yosh mutaxassisni kasbiy, psixologik va metodik jihatdan qo'llab-quvvatlash jarayonidir. U nafaqat bilim va tajriba almashinuvi, balki shaxsiy o'sish, ijtimoiy-psixologik moslashuv va kasbiy madaniyatni shakllantirishni ham o'z

ichiga oladi. Mentorlik tizimining asosiy maqsadi — yosh pedagogning kasbiy mustaqilligiga erishishiga ko'maklashish, uning dars jarayonida duch keladigan qiyinchiliklarni bartaraf etish.

2. Yosh pedagoglarni qo'llab-quvvatlash zarurati yosh o'qituvchilar o'z faoliyatining dastlabki yillarida bir qator muammolarga duch keladilar:

o'quvchilar bilan samarali muloqot o'rnatishdagi qiyinchiliklar;
dars o'tish metodikasidagi tajriba yetishmasligi;
vaqtni boshqarish va yuklamani taqsimlashdagi muammolar;
motivatsiya pasayishi yoki kasbiy stress.

Bunday holatda mentor yordamida yosh pedagogning ishonchi ortadi, faoliyati tizimli yo'lga qo'yiladi hamda u o'z kasbini ijodiy yondashuv asosida olib borishni o'rganadi.

3. Mentorlik tizimini samarali tashkil etish strategiyalari

Yosh pedagoglarni mentorlik asosida qo'llab-quvvatlash quyidagi strategiyalar orqali amalga oshiriladi:

a) Individual rivojlanish strategiyasi Har bir yosh pedagog uchun alohida rivojlanish rejasini tuzish zarur. Bu rejada o'qituvchining kuchli va zaif tomonlari aniqlanib, maqsadli yo'nalishlar belgilanadi.

b) Tajriba almashish va kuzatuv strategiyasi

Mentor yosh pedagogning darslarini kuzatib boradi, fikr-mulohazalar bildiradi va amaliy tavsiyalar beradi. Shu bilan birga, tajribali o'qituvchilar darslariga yosh pedagoglar ishtirok etishlari, ularning ilg'or uslublarini o'rganishlari muhimdir.

c) Innovatsion ta'lim strategiyasi

Mentorlik jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalar, raqamli ta'lim platformalari, interfaol metodlardan foydalanish yosh pedagoglarning yangiliklarga ochiqqligini kuchaytiradi.

d) Motivatsion strategiya

Yosh o'qituvchining ishga bo'lgan ishtiyoqini saqlash uchun rag'batlantirish, ijobiy fikr-mulohazalar bildirish, erishilgan yutuqlarni e'tirof etish muhim ahamiyatga ega.

e) Hamkorlik va tarmoq strategiyasi

Ta'lim muassasalarida mentorlar va yosh pedagoglar o'rtasida "ustoz-shogird" tarmoqlari, seminarlar, mahorat darslari tashkil etilishi samaradorlikni oshiradi.

4. Mentorlik tizimining natijalaririni yengish va innovatsion faoliyatga tayyorlashdir.

Xulosa:

Mentorlik tizimi — ta'lim sifatini oshirish va yosh pedagoglarning kasbiy shakllanishini qo'llab-quvvatlashning zamonaviy strategik vositasidir. Bu tizim orqali yosh mutaxassislar o'z kasbini chuqur anglaydi, o'qituvchilik mahoratini rivojlantiradi va ta'lim jarayonida samarali natijalarga erishadi. Shu bois, har bir ta'lim muassasasida mentorlik tizimini ilmiy asosda tashkil etish, uni rag'batlantirish mexanizmlarini kuchaytirish dolzarb vazifalardan biridir

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida"gi farmoni.
2. "Ustoz-shogird" tizimini joriy etish bo'yicha metodik qo'llanma. — Toshkent: XTV, 2022.
3. Mamatova N. "Yosh pedagoglar uchun mentorlik faoliyatining metodik asoslari". — Toshkent: TDPU, 2023.
4. Shaxbozova M. "Pedagogik kompetensiyani rivojlantirishda mentorlikning roli". — Pedagogika jurnali, №4, 2024.